

23. Arviointikulttuuri

23.1 Arviointi perusopetuksessa

23.1.1 Formatiivinen ja summatiivinen arviointi

Formatiivisen ja summatiivisen arvioinnin tehtävänä on ohjata oppilaan opintojen edistymistä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Oppilaille on selvitettävä oppiaineiden tavoitteet sekä arvioinnin periaatteet ikäkaudelle tarkoituksenmukaisella tavalla. Jokaisen oppilaan tulee saada käsitys siitä, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen suoriutumistaan arvioidaan.

Formatiivinen arviointi on osa opetusta. Se on oppimista tukevaa ja ohjaavaa palautetta. Itsearviointi ja vertaispalaute ovat osa formatiivista arviointia ja niitä harjoitellaan osana kaikkien oppiaineiden opiskelua. Itsearviointi ja vertaispalaute eivät vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arvioon. Formatiivinen arviointi ei edellytä dokumentointia.

Summatiivisen arvioinnin tekee oppilasta opettanut opettaja, tai jos opettajia on useita, opettajat yhdessä. Opettaja dokumentoi arvioinnit niistä näytöistä, jotka vaikuttavat oppilaan summatiiviseen arviointiin. Kunkin lukuvuoden päättyessä oppilaalle annetaan lukuvuositolustus, josta käy ilmi summatiivinen kokonaisarviointi oppilaan koko lukuvuoden suoriutumisesta. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen annetaan kuitenkin myös lukuvuoden aikana tietoa oppilaan opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä.

23.1.2 Oppimisen ja osaamisen arviointi

Perusopetuksessa arviointi kohdistuu oppilaan oppimiseen ja osaamiseen. Oppimisen arviointi liittyy oppimisprosessin ohjaamiseen ja siitä annettavaan palautteeseen. Osaamisen arviointi puolestaan kohdistuu oppilaan tiedollisen ja taidollisen osaamisen tasoon. Oppilaan oppimista ohjataan ja osaamista arvioidaan aina suhteessa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa eri oppiaineille määriteltyihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain täsmennettyihin tavoitteisiin.

Oppilaan osaamisen arvioinnissa käytetään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä, tavoitteista johdettuja arviointikriteereitä eri vuosiluokkien päätteeksi annettavassa arvioinnissa ja päättöarviointissa.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden saavuttamista ei arvioida oppiaineista erillisinä. Kun opettaja toteuttaa arvioinnin oppiaineiden tavoitteiden ja kriteereiden mukaisesti, tulevat myös laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet arvioiduiksi.

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyjä arviointikriteerejä käyttäen.

Yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa opiskelevien oppilaiden suorituksia arvioidaan näissä oppiaineissa suhteessa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) määriteltyihin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin eikä osaamisen tason määrittelyssä käytetä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyjä arviointikriteerejä.

23.1.3 Työskentelyn arviointi

Työskentelyn arviointi on osa oppiaineen arviointia. Työskentelyä ei siis arvioida oppiaineista erillisenä. Työskentelyn arviointi perustuu perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain täsmennettyihin oppiaineiden tavoitteiden sisältämiin työskentelytaitojen tavoitteisiin. Kun opettaja toteuttaa arvioinnin oppiaineiden tavoitteiden ja kriteerien mukaisesti, tulee myös työskentely arvioiduksi. Työskentelytaidoilla tarkoitetaan perusopetuksen aikana kehittyvää taitoa työskennellä itsenäisesti ja yhdessä, taitoa suunnitella ja arvioida omaa työskentelyään, taitoa toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen sekä taitoa toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa. Oppilaan työskentelyyn liittyvät erityistarpeet tulee tarvittaessa kirjata oppimissuunnitelmaan tai henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan (HOJKS), jotta ne voidaan ottaa huomioon työskentelyn arvioinnin suunnittelussa ja toteutuksessa.

23.1.4 Käyttäytymisen arviointi

Käyttäytymistä arvioidaan suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin ja niiden saavuttamiseen. Käyttäytymiselle asetetut tavoitteet perustuvat koulun toimintatapoihin ja järjestyssääntöihin. Käyttäytyminen arvioidaan todistuksissa omana kokonaisuutena, eikä siitä saatu arvosana tai sanallinen arvio vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arvioon. Oppilaan käyttäytymiseen liittyvät erityistarpeet tulee tarvittaessa kirjata oppimissuunnitelmaan tai henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan (HOJKS), jotta ne voidaan ottaa huomioon käyttäytymisen arvioinnin suunnittelussa ja toteutuksessa.

23.2 Toholammin alakoulujen arviointikulttuuri

23.2.1 Vuosiluokat 1–3

- Lukuvuositodistus on sanallinen: hylätty suoritus - tavoitteet suoritettu hyväksytysti (oppiaineittain).
- Matematiikassa ja äidinkielessä laajempi arviointi. 3. vuosiluokalla laajempi arviointi myös englannin kielessä.
- Tunne- ja vuorovaikutustaidot merkitään todistukseen suoritusmerkintänä.
- Todistukseen voidaan antaa lisäksi muuta sanallista arviointia.
- Lukuvuositodistuksen lisäksi oppilaan ja huoltajan kanssa käydään vähintään kerran lukuvuoden aikana arviointikeskustelu oppilaan edistymisestä oppiaineissa, työskentelytaidoissa ja käyttäytymisessä.
- Väliarviointi suoritetaan arviointikeskusteluissa opettajan, huoltajien ja oppilaan kesken marras-tammikuun aikana. Toisen luokan arviointikeskustelu on nivelkohdassa laajempi.
- Arviointikeskustelujen pohjana on oppilaan itsearviointilomake.
- Arviointikeskustelujen teemana esimerkiksi: kouluarjen rutiinit, oman vastuun kehittyminen, opiskelutaitojen kehittyminen.

Työskentelyn arviointi on osa oppiaineissa tehtävää arviointia ja arvosanan muodostamista.

Käyttäytyminen arvioidaan lukuvuositodistuksessa erillisellä liitteellä omana kokonaisuutenaan, eikä se vaikuta oppiaineista saatavaan sanalliseen arviointiin.

23.2.2 Vuosiluokat 4–6

- Vuosiluokilla 4–6 oppimista arvioidaan lukuvuositodistuksessa numeroin (oppiaineet).
- Käyttäytyminen arvioidaan numeroarvosanalla.
- Tunne- ja vuorovaikutustaidot merkitään todistukseen suoritusmerkintänä.
- Valinnaisaine arvioidaan vuosiviikkotuntimäärän mukaisesti joko taito- ja taideaineen sisällä tai erillisellä arvosanalla. Katso kohta 24.2.2.
- Todistukseen voidaan antaa lisäksi muuta sanallista arviointia.
- Lukuvuositodistuksen lisäksi oppilaan ja huoltajan kanssa käydään vähintään kerran lukuvuoden aikana arviointikeskustelu oppilaan edistymisestä oppiaineissa, työskentelytaidoissa ja käyttäytymisessä.
- Väliarviointi suoritetaan arviointikeskusteluissa opettajan, huoltajien ja oppilaan kesken marras-tammikuun aikana. Kuudennen luokan arviointikeskustelu on nivelkohdassa laajempi.
- Arviointikeskustelujen pohjana on oppilaan itsearviointilomake.
- Arviointikeskustelujen teemana esimerkiksi: kaverisuhteet, opiskelutaidot, uudet oppiaineet, murrosikä, yläkouluun siirtyminen.

Työskentelyn arviointi on osa oppiaineissa tehtävää arviointia ja arvosanan muodostamista.

24 Opintojen aikaisen arvioinnin toteuttaminen

24.2. Alakoulu

Opintojen aikainen arviointi on kaikilla vuosiluokilla pääosin oppimisen ohjaamista palautteen avulla. Sen keskeisenä tehtävänä on ohjata ja kannustaa opiskelua ja tukea oppimista sekä edistää itse- sekä vertaisarvioinnin taitoja. Siihen sisältyy myös oppilaiden edistymisen ja osaamisen tason kuvaamista arviointikeskusteluihin ja todistuksin tiettyinä ajankohtina. Oppilaalle ja huoltajalle tulee antaa tietoa opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä riittävän usein.

Väliarviointi suoritetaan arviointikeskusteluissa opettajan, huoltajien ja oppilaan kesken marrastammikuun aikana. Toisen ja kuudennen luokan arviointikeskustelut ovat nivelkohdassa laajemmat. Arviointikeskustelujen pohjana on oppilaan itsearviointikaavake.

Lukuvuoden päätteeksi oppilaalle annetaan luokilla 1–3 sanallinen arviointi ja luokilla 4–6 numeroarviointi lukuvuositolustuksessa kaikista opiskelluista oppiaineista.

Opetus- ja arviointikäytännöt suunnitellaan ja toteutetaan siten, että oppilaalla on riittävästi monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan. Oppilaalla on oikeus saada tarvitsemaansa tukiopetusta, osa-aikaista erityisopetusta, ohjausta ja muuta tukea tilanteessa, jossa hän sairauden, oppimisvaikeuksien, vaikeasta elämäntilanteesta johtuvien poissaolojen tai muun syyn vuoksi on jäänyt tai on vaarassa jäädä jälkeen opinnoissaan. Mikäli oppilaan koko vuosiluokan suoritus jossakin oppiaineessa on vaarassa tulla hylätyksi, tulee asiasta keskustella hyvissä ajoin lukuvuoden aikana huoltajan ja oppilaan kanssa sekä sopia toimenpiteistä oppimisen tueksi.

24.2.1 Käyttäytymisen arviointi

Käyttäytyminen arvioidaan todistuksissa omana kokonaisuutenaan, eikä se vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arvioon. Käyttäytymisen arvioinnissa tärkeää on oppilaan itsearviointi ja arviointikeskustelut luokanopettajan, oppilaan ja huoltajan kesken. Oppilaalle annetaan käyttäytymisestä ohjaavaa palautetta suhteessa opetussuunnitelmassa käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin.

Käyttäytyminen arvioidaan kaikilla vuosiluokilla samoin kriteerein, ikäkausi huomioiden. Arviointi perustuu koulun opetussuunnitelman käyttäytymiselle annettuihin tavoitteisiin ja järjestyssääntöihin. Opettajat arvioivat oppilaan käyttäytymisen yhdessä.

Oppilaan käyttäytymiseen liittyvät erityistarpeet kirjataan tarvittaessa oppimissuunnitelmaan tai henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan (HOJKS), jotta ne voidaan ottaa huomioon käyttäytymisen arvioinnin suunnittelussa ja toteutuksessa.

Käyttäytymisen tavoitteet

Oppilas

- käyttäytyy koulun arjessa luontevasti (käyttäytyminen on tilanteeseen ja ikään nähden luontevaa ja tahdikasta)
- toimii rehellisesti ja luotettavasti
- ottaa huomioon toiset ihmiset
- antaa toisille työrauhan
- saapuu ajoissa oppitunneille ja koulun kaikkiin tilaisuuksiin
- ottaa huomioon sekä oman että muiden kouluyhteisön jäsenten turvallisuuden
- pitää huolta omista, luokan ja koulun yhteisistä tavaroista ja tiloista

Käyttäytymisen arvioinnin kuvaus

Käyttäytymisen arvioinnissa pyritään ottamaan huomioon oppilaan kehitysvaihe ja elämäntilanteet. Käyttäytyminen arvioidaan sanallisesti erillisellä liitteellä vuosiluokilla 1–3 ja numerolla vuosiluokilla 4-6.

Erinomainen - 10

Oppilas on saavuttanut erinomaisesti käyttäytymisen tavoitteet. Hän edistää aktiivisesti omalla toiminnallaan hyvää käyttäytymistä ja ilmapiiriä kouluympäristössä.

Kiitettävä - 9

Oppilas on saavuttanut kiitettävästi käyttäytymisen tavoitteet. Hän suhtautuu koulunkäyntiin, kouluyhteisöön ja yhteiseen omaisuuteen myönteisesti. Hänen käytökseensä ei ole jouduttu puuttumaan.

Hyvä - 8

Oppilas on saavuttanut hyvin käyttäytymisen tavoitteet. Hän suhtautuu koulunkäyntiin, kouluyhteisöön ja yhteiseen omaisuuteen yleensä myönteisesti. Hänen käytökseensä on mahdollisesti jouduttu puuttumaan satunnaisesti.

Vaihteleva - 7

Oppilas on saavuttanut vaihtelevasti käyttäytymisen tavoitteet. Hän suhtautuu koulunkäyntiin, kouluyhteisöön ja yhteiseen omaisuuteen vaihtelevasti. Hän häiritsee joskus opiskelua eikä noudata aina koulun järjestyssääntöjä. Hänen käytökseensä on jouduttu puuttumaan puhuttelemalla ja/tai muilla toimenpiteillä.

Kohtalainen - 6

Oppilas on saavuttanut kohtalaisesti käyttäytymisen tavoitteet. Hän suhtautuu koulunkäyntiin, kouluyhteisöön ja yhteiseen omaisuuteen kielteisesti. Hän häiritsee opiskelua ja rikkoo järjestyssääntöjä. Hänen käytöksensä on epäasiallista ja loukkaavaa. Hänen käytöksensä on puututtu usein kurinpidollisin toimin.

Välttävä - 5

Oppilas on saavuttanut välttävästi käyttäytymisen tavoitteet. Hän rikkoo koulun järjestyssääntöjä toistuvasti ja tietoisesti. Hänen käytöksensä on erittäin epäasiallista ja loukkaavaa. Hänen käytöksensä on puututtu erittäin usein kurinpidollisin toimin. Oppilas tarvitsee valvontaa selviytyäkseen koulutyöstä.

24.2.2 Valinnaisaineet

Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opettettävien taide- ja taitoaineiden oppimääriä, jolloin oppilas saa yhden arvosanan kustakin taide- ja taitoaineesta kaikilla niillä vuosiluokilla, joilla hän niitä opiskelee. Taide- ja taitoaineiden valinnaisina tunteina tarjotuista ja suoritetuista opinnoista ei anneta todistuksiin erillistä arvosanaa.

Ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimääristä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti hyväksyty-hylätty-merkinnällä. Perusopetuksen tuntijaon mukaiset valinnaiset aineet arvioidaan vuosiluokilla 1–3 opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti joko sanallisesti tai numeroin. Vuosiluokilla 4–9 vähintään 2 vuosiviikkotunnin laajuisista valinnaisista aineista annetaan numeroarvosana.

24.3 Opinnoissa eteneminen, vuosiluokalta siirtyminen

Oppilas siirtyy seuraavalle vuosiluokalle, jos hän on saanut vuosiluokan oppimäärään sisältyvissä oppiaineissa vähintään välttäviä tietoja ja taitoja osoittavan numeron tai vastaavan sanallisen arvion. Oppilas voi myös siirtyä seuraavalle vuosiluokalle, vaikka hänen vuosiluokan suorituksensa jossakin oppiaineessa olisi hylätty, jos arvioidaan, että hän kykenee selviytymään seuraavan vuosiluokan opinnoista hyväksytysti. Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle, jos hänen lukuvuotonsa koskeva suorituksensa yhdessä tai useammassa vuosiluokan oppimäärään kuuluvassa oppiaineessa on tukitoimista huolimatta hylätty.

Mikäli oppilaan koko vuosiluokan suoritus jossakin oppiaineessa on vaarassa tulla hylätyksi, tulee siitä tiedottaa lukuvuoden aikana oppilasta ja huoltajaa sekä sopia toimenpiteistä oppimisen tukemiseksi. Ennen vuosiluokalle jättämistä oppilalle tulee varata mahdollisuus opetukseen osallistumatta osoittaa saavuttaneensa asianomaisessa oppiaineessa hyväksyttävät tiedot ja taidot erillisessä näytössä. Mahdollisuuksia voidaan antaa yksi tai useampia lukuvuoden aikana tai lukuvuoden koulutyön päätyttyä. Erillinen näyttö voi sisältää monipuolisesti erilaisia suullisia, kirjallisia ja muita suorituksia, joilla oppilas parhaiten kykenee osoittamaan osaamisensa. Erillisistä näytöistä päättää kunkin oppiaineen opettaja/luokanopettaja yhteistyössä oppilaan ja huoltajien kanssa sekä moniammatillista yhteistyötä hyödyntäen.

Jos suoritushenkilö annetaan lukuvuoden koulutyön päätyttyä, vuosiluokalle jättämisestä voidaan koulutyön päättyessä tehdä lukuvuositodistukseen ehdollinen päätös. Päätöksessä mainitaan ne vuosiluokan oppimäärän osa-alueet, joiden hyväksytyt suorittaminen erillisessä näytössä on vuosiluokalta siirtymisen edellytys.

Oppilas voidaan myös jättää vuosiluokalle, vaikka hänellä ei ole hylättyjä suorituksia, jos se katsotaan hänen yleisen koulumenestyksensä vuoksi tarkoituksenmukaiseksi. Oppilalle ja hänen huoltajalleen tulee tällöin varata mahdollisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä. Vuosiluokalle jäävän oppilaan suoritukset asianomaiselta luokalta raukeavat.